

Svrab

Svrab (*Scabies* z latinského *scabere*: drbat se) je **infekční parazitární kožní onemocnění** způsobené samičkou zákožky svrabové (*Sarcoptes hominis*). Nemoc se projevuje svěděním a vznikem oděrek, pupínků a skvrn na kůži. Nejčastěji se přenáší v kolektivech, kde žijí lidé v těsném kontaktu. Přenáší se kožním kontaktem i pohlavním stykem s nakaženým nebo kontaktem s kontaminovaným předmětem. Infekce se obvykle projeví za 4 až 6 týdnů. Při opakované infekci se ale nemoc může projevit již po 24 hodinách.

Původce onemocnění

Původcem je asi půl milimetru velký roztoč **zákožka svrabová** z čeledi *Sarcoptidae*. Jde o obligátního lidského parazita (napadá pouze člověka). Samička si v rohové vrstvě epidermis vrtá chodbičky, obvykle v místech, kde je pokožka velmi jemná. Ve slepých koncích chodbiček **klade 40 až 50 vajíček**, z nichž se později líhnou larvy. Po dvou až třech týdnech se z larev vyvinou dospělí jedinci, ale dospělosti se dožívá jen desetina z nakladených vajíček. Délka života jedné zákožky je až pět týdnů, během několika měsíců se v příznivých podmínkách může z jedné zákožky vyvinout až několik set jedinců. Zákožky tráví celý život na hostiteli, mimo pokožku přežívají přibližně tři dny. Na přímém slunečním svitu, v suchu a v teplotách pod bodem mrazu zákožky umírají.

Přenos nákazy

K přenosu dochází delším **kontaktem s nakaženým člověkem**. Méně často je to kontakt s kontaminovaným předmětem, například s ložním prádlem infikovaného. Šíření onemocnění napomáhá nízká úroveň hygieny (např. v ubytovnách, hotelích, ústavech sociální péče, mezi bezdomovci), ale nemoc se může vyskytnout kdekoliv, bez ohledu na věk, pohlaví, rasu a společenské postavení. Krátkým kontaktem, jako je například podání ruky, se nemoc nepřenáší.

Příznaky

Svrab se vyznačuje především svěděním a vznikem vyrážky na kůži. Svědění je nejúpornější v noci, kdy jsou zákožky nejaktivnější. Vyrážka se nejčastěji objevuje mezi prsty, v oblasti genitálií, na hýždích nebo prsou v oblasti areol, téměř nikdy ne na obličeji a hlavě. Má podobu narůžovělých či našedlých **chodbiček** a pupínků podobných kousnutí komára. Tyto symptomy se projevují **4 až 6 týdnů po nakažení**. Při opakovaném nakažení se může nemoc projevit již za 24 hodin. Jsou ale známy i případy, kdy se nemoc projevila po několika měsících až letech. V oblasti poranění škrábáním se objevují ekzoriace, strupy. Rozškrábané rány mohou být sekundárně infikovány bakteriemi a může tak dojít ke vzniku pyodermie.

Zvláštní formy svrabu

- *Scabies norvegica* (svrab norský) – U starších lidí či lidí s oslabenou imunitou způsobenou například HIV nebo nádorovým onemocněním se může projevit zvláštní forma svrabu, typická vytvořením silné krusty na kůži, která nesvrbí, ale může obsahovat až několik tisíc zákožek. Tato forma se velmi obtížně léčí, protože krusta brání sirným mastím v účinnosti.
- *Scabies mytých* – Vyskytuje se u lidí se zvýšenou hygienou. Přítomny jsou pouze ojedinělé kožní projevy a jediný hlavní příznak je silné noční svědění.
- *Scabies nodularis* – Jedná se o červené noduly, které intenzivně svědí. Vznikají v důsledku vystupňované imunitní reakce.

Terapie

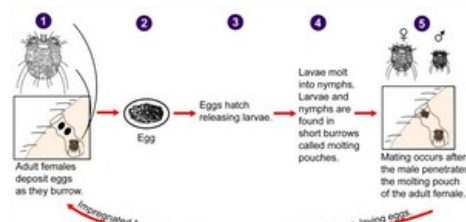
Léčbu je vhodné zahájit co nejdříve. Při terapii *Scabies* máme více cílů:

- **Zahubení zákožky svrabové** - používáme antiskabietika, tedy lokální terapii.
 - **Sirná mast** je starší typ lokální terapie. Na trhu jsou rozdílné koncentrace, volíme dle věku pacienta.

Svrab	
scabies	
	
	<i>svrab</i>
Původce	<i>Sarcoptes hominis</i>
Přenos	kontakt s infikovanou osobou
Inkubační doba	4-6 týdnů
Klinický obraz	narůžovělá kůže
Léčba	Permethrin 5%, sirné masti
Klasifikace a odkazy	
MeSH ID	D012532 (https://www.medvik.cz/bmc/link.do?id=D012532)
MedlinePlus	000830 (https://medlineplus.gov/ency/article/000830.htm)
Medscape	1109204 (https://emedicine.medscape.com/article/1109204-overview)

Zákožka svrabová

Životní cyklus

Nepříjemností sирné masti je přesušení a dráždění kůže při delší aplikaci. Stále používáno u těhotných, kojících a dětí do dvou měsíců věku.

- **Permetrin** jako lék volby u dospělých.

- Je nutné nanést na celý povrch těla, u dětí vynecháváme pouze partie okolo očí a úst. U dospělých nebývají projevy na obličeji a kštici, stačí tedy nanést na celé tělo od krku dolů.
- Na neošetřených místech pokožky mohou zákožky svrabové stále přežívat.
- Důležité je mít nakrátko ostříhané nehty a nezapomenout lokální terapii nanést i pod nehty, mezi prsty. Po nanesení masti si nemyjeme ruce! Nezapomínat i na oblast genitálu.
- Permetrin se nechá na kůži působit nejméně 8 hodin, tedy ideálně přes noc. Poté se pacient umyje.
- Permetrin nanášíme jednorázově, případně je při přetrvávajícím svědění možné přeléčení znovu za 14 dní.

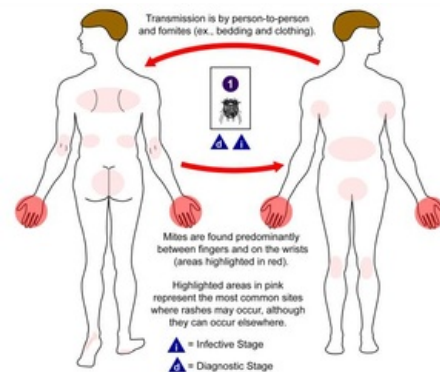
- **Přeléčení kontaktů.**

- Mezi kontakty počítáme všechny členy domácnosti, sexuální partnery a další osoby s blízkým kontaktem.

⚠ Nutné přeléčit i zatím bezpříznakové jedince.

- **Prevence reinfekce a šíření infekce.**

- Osobní prádlo používané v posledním týdnu, ložní prádlo a ručníky vyprat či vyvařit na alespoň 60°C, poté přezehlít. Ostatní věci z blízkého kontaktu (boty, bundy, ...) umístit do plastového pytle, který lze uzavřít a odložit na minimálně 3 dny.
- Zákožka svrabová po 3 dnech bez kontaktu s lidskou pokožkou nepřežije.
- Zbytek textilních předmětů v domácnosti, jako matrace, koberce, sedačku, také autosedačky je nutné důkladně vyluxovat, ev ošetřit vhodným insekticidním prostředkem.

Rozšíření vyrážky

Svrab na ruce

Prevence

Jedinou prevencí je dodržování hygienických pravidel, mýt si pečlivě ruce, nepoužívat cizí hygienické potřeby a lůžkoviny, pravidelně si prát a žehlít ložní prádlo.

Rozšíření

- Zákožky čeledi Sarcoptidae jsou celosvětově rozšířeny.
- Svrab podléhá přísným epidemiologickým pravidlům a dermatologové mají zákonnou povinnost všechny případy hlásit na hygienickou stanici.
- V Česku je svrab nejčastějším parazitárním onemocněním.
- Nejčastěji postihuje lidi nad 75 let a děti do 15 let.

Odkazy

Použitá literatura

- ŠTORK, Jiří, et al. *Dermatovenerologie*. 1. vydání. Praha : Galén, 2008. 502 s. ISBN 978-80-7262-371-6.
- KUKLOVÁ, Ivana. *Parazitární onemocnění kůže* [přednáška k předmětu Dermatovenerologie, obor Všeobecné lékařství, 1. LF Univerzita Karlova]. Praha. 7.11.2016. Dostupné také z <<http://kozni.lf1.cuni.cz/prednasky-a-seminare>>.